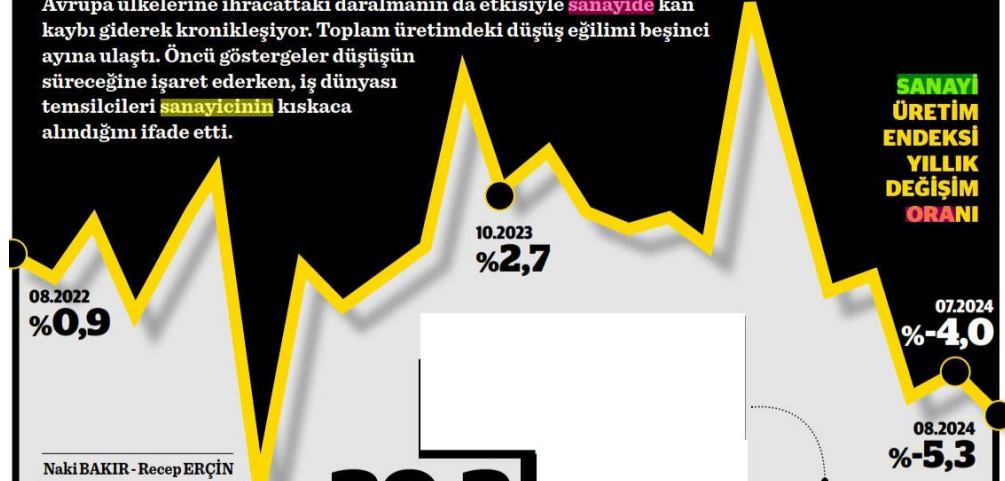

Üretim zorda

Parasal sıkılaştırmanın tüketimi ve üretimi baskılamasının yanında Avrupa ülkelerine ihracattaki daralmanın da etkisiyle **sanayide** kan kaybı giderek kronikleşiyor. Toplam üretimdeki düşüş eğilimi beşinci ayına ulaştı. Öncü göstergeler düşüşün süreceğine işaret ederken, iş dünyası temsilcileri **sanayicinin** kısaca alındığını ifade etti.

Naki BAKIR - Recep ERÇİN

Sanayi üretimi ağustosta aylık bazda yüzde 1,6, yıllık bazda yüzde 5,3 azaldı. Böylece 6 Şubat depremlerinden sonra **sanayide** yıllık bazda en sert düşüş görüldü. Toplam **sana-yi** üretiminde yıllık bazda kesintisiz düşüş beş aya ulaştı. Mobilya imalatı yıllık seride şubattaki yüzde 3,7'lik tek aylık artış dışında son 13 aylık 12'sinde daraldı. Yüksek teknoloji içeren bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı son dört aydır çift haneli küçüldü. Deri ürünleri son 13 aydır küçülüyor. Giyim temmuzdaki bir aylık artış dışında son 14 ayın 13'ünde üretim düşüşü yaşadı. Tekstil de şubattaki kayda değer artış dışında son 14 aydır düşüş hattındaki sektörlerden oldu.

Faaliyetler daha da kötüleşiyor
Sanayi üretimindeki süregelen düşüşleri iş dünyası temsilcileri yorumladı. **İTO** Başkanı **Şekib Avdagiç**, "Kur önemli bir unsur ama bir takım iç ve dış unsurlarla birleşince böyle bir döneme girdik. Elbette OVP'yi destekliyoruz. Ama ülkenin bekası üretimin artmasına bağlı" dedi.

TOBB Plastik, Kauçuk ve Kompozit **Sanayi** Meclis Başkanı Yavuz Eroğlu, "Kur, hem üretimi hem ihracatı zorlaştırıyor. Bir tarafta da yeni ekonomi programı gereği bir daralma, tüketici harcamalarında düşüş var. İhracatın önünü açmak için gerek kur gerek başka destek mekanizmaları ile ihracatı, üretimi ayakta tutalım. Daralan pazardan dolayı **sanayi-**

%39,2

İKİ GÜNDE BİR ET, TAVUK YA DA BALIK İÇEREN YEMEK MASRAFINI KARŞILAYAMIYOR.

%31,8

BEKLENMEDİK HARCAMALAR OLDUĞUNDA PARA BULAMIYOR.

%64,2

ESKİMiŞ MOBİLYALARINI YENİLEYEMİYOR.

ci güç durumda, dışarda da ithalat öne geçip ihracat azalır **sanayici** kısaca kalacak ve çok zorlanacak" mesajı verdi.

İSO İmalat PMI'na göre de Eylülde **sanayi** faaliyetlerinde bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. **SAMEKS** Endeksi'ne göre; Eylül döneminde Hizmet Sektörü **SAMEKS** Endeksi önceki aya göre 1,1 puan azalış kaydederek 45,7 seviyesine, **Sanayi** Sektörü **SAMEKS** Endeksi de önceki aya göre 1 puan hız kaybederek 44,6 seviyesine düştü. **s04**

%27,8

KİRADA OTURUYOR.

%32,6

KONUTUNDA İZOLASYONDAN DOLAYI İSINMA SORUNU YAŞIYOR.

%32

SIZDIRAN ÇATI, NEMLİ DUVARLAR, ÇÜRÜMÜŞ PENCERE ÇERÇEVELERİ YÜZÜNDEN SORUN YAŞIYOR.

%58

KONUT ALIMI VE KONUT MASRAFLARI DIŞINDA BORÇ VEYA TAKSİT ÖDÜYOR.

%58,8

EVDEN UZAKTA BİR HAFTALIK TATİL MASRAFINI KARŞILAYACAK DURUMDA DEĞİL.

BORÇ ÖDEMEKTE ZORLANIYOR.

EĞİTİM YÜKSELDİKÇE YOKSULLUK ARTIYOR

AZALDI	-29 bin kişi OKUR YAZAR OLMAYAN YOKSUL SAYISI	-53 bin kişi BİR OKUL BİTİRMEYEN YOKSUL SAYISI	-5 bin kişi LİSE ALTI EĞİTİMİ YOKSUL SAYISI	ARTTI	+30 bin kişi LİSE VE DENGLİ OKULLARDA OKUYANLARDA	+72 bin kişi ÜNİVERSİTE MEZUNLARINDA
---------------	---	--	---	--------------	---	--

%60 MEDYAN GELİRE GÖRE 2022'DE YOKSUL SAYISI 11.890 BİN KiŞİDEN 2023 YILINDA 11.905 BİN KiŞİYE YÜKSELDİ. (SADECE 15 BİN KiŞİ)

ISSN 1301-0900

9 771301 909002

Sanayide işler iyi gitmiyor

Sanayi üretimi ağustosta aylık bazda yüzde 1,6, yıllık bazda yüzde 5,3 azaldı. Toplam **sanayi** üretiminde yıllık bazda kesintisiz düşüş beş aya ulaştı. Toplam üretimde en büyük paya sahip imalat **sanayiinde** aylıkta yüzde 1,3, yıllıkta yüzde 5,4 düşüş var.

Naki BAKIR-Recep ERÇİN

Parasal sıkılaştırmanın tüketimi ve üretimi basıklaşmasının yanında başlıca pazar olan Avrupa ülkelerine ihracattaki daralmanın da etkisiyle **sanayide** kan kaybı giderek kronikleşiyor.

Toplam **sanayi** üretimi, ağustosta önceki aya göre yüzde 1,6, geçen yılın aynı ayına göre ise yüzde 5,3'le büyük depremlerin ekonomiyi vurduğu Şubat 2023'ten sonraki en yüksek düşüşünü kaydetti. Toplam **sanayi** üretiminde yıllık bazda kesintisiz düşüş süreci ağustosta birlikte beş aya ulaştı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) **sanayi** üretiminde ağustos ayı gerçekleştirmelerini açıkladı. Buna göre ağustosta mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endeks bazında önceki aya göre imalat **sanayi** üretiminde yüzde 1,3, madencilik ve taş ocaklığındaki aylık bazda yüzde 4,4, elektrik, gaz, buhar sektörünün üretiminde de yüzde 3,2 düşüş yaşandı. Toplam **sanayi** üretiminde yüzde 1,6'lık düşüşün yüzde 1,14'lük kısmı, toplam üretimde en büyük paya sahip olan imalat **sanayiinin** üretim düşüşünden kaynaklandı. Toplamdaki düşüşe madencilik etkisi 0,24, elektrik, gaz, buhar sektörünün etkisi 0,23 puan oldu.

Motorlu taşıtlarda sert düşüş

Yıllık bazda ise elektrik, gaz, su sektörünün üretimi yüzde 1,6 artarken, imalat **sanayi** ile madencilik ve taş ocaklığı üretimlerinde aynı oranda olmak üzere yüzde 5,4 düşüş yaşandı. Toplam üretimde yıllık yüzde 5,3'lük düşüşün yüzde 4,7'lik kısmı imalat **sanayi** üretiminde azalmadan kaynaklandı. Toplam **sanayi** üretiminde

ki düşüşte imalat **sanayi** belirleyici olurken, bu ana sektörün üretimindeki düşüşte de motorlu taşıtlar alt sektöründeki kan kaybı dikkati çekti. Motorlu kara taşıtları ağustosta aylık bazda yüzde 7,6, yıllık bazda ise yüzde 20,5'le en sert üretimi düşüşü yaşanan alt sektör oldu.

Aylık bazda üretim düşüşünde motorlu taşıtları yüzde 6,4'le elektrikli teçhizat, yüzde 5,1'le kok kömürü ve rafine petrol ürünleri, yüzde 3,9'la kâğıt, yüzde 3'le deri, yüzde 2,8'le tekstil izledi. İmalat **sanayiinin** çoğu alt sektöründe üretimin önceki aya göre düştüğü ağustos ayında, aylık bazda üretimi artan az sayıdaki alt sektör içinde en yüksek artış ise yüzde 7,1'le temel eczacılık, yüzde 5,1'le bilgisayar ve yüzde 2 ile ağaç ürünlerinin üretiminde kaydedildi.

Yıllık bazda ise üretim düşüşünde motorlu taşıtları yüzde 18,2 ile diğer ulaşım araçları, yüzde 13,5'le bilgisayar izledi. Ağaç ürünleri aylık bazda üretimini artırmasına rağmen yıllık bazda yüzde 12,4'lik düşüşle bunların ardından geldi. Deri de yüzde 11,7 yıllık bazda en fazla gerileyen alt sektörler arasında yer alırken, aylık bazda en hızlı üretim artışını kaydeden temel eczacılığa buna rağmen yıllık bazda yüzde 11,5 düşüş olduğu dikkati çekti.

Aylardır olumsuz sinyaller geliyor

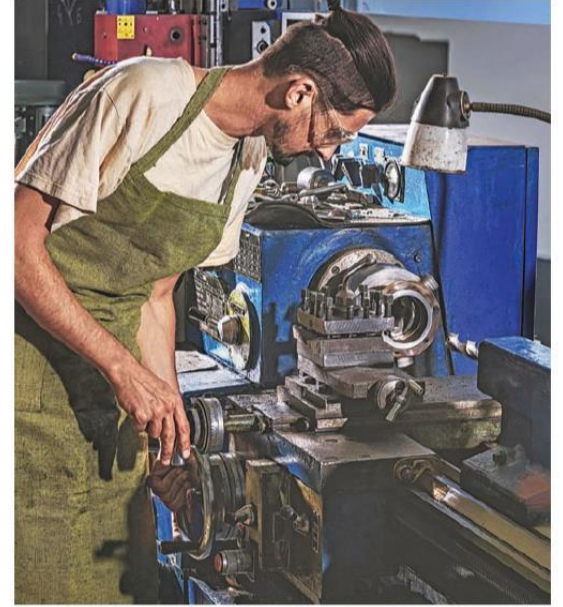
Yıllık bazda; alt sektörlerinin tamamına yakınında üretim düşüşü yaşanan imalat **sanayiinde** yalnızca ana metalde yüzde 3,7, kayıtlı medyanın basımı ve çoğaltımında yüzde 2,7, kimyada yüzde 1 ve tütün ürünlerinde yüzde 0,2 ile artış olduğu belirlendi.

Mobilya imalatı yıllık seride şubattaki yüzde 3,7'lik tek aylık artış dışında son 13 aylık

Eroğlu: Sanayici kışa

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Plastik, Kauçuk ve Kompozit **Sanayi** Meclis Başkanı Yavuz Eroğlu DÜNYA'nın **sanayi** üretimine ilişkin soruları üzerine şunları söyledi: "Kur hem üretimi hem ihracatı zorlaştırıyor. Bir tarafta da yeni ekonomi programı gereği bir daralma, tüketici harcamalarında düşüş var. Plastik sektörünü de etkiliyor. Alım gücü düşüktüğü bu sürecin devam edeceğini düşünüyorum. Çözüm ne? İhracatın önünü açmak için gerek kur gerek başka destek mekanizmaları ile ihracatı, üretimi ayakta tutalım. İthal tüketim kurdan dolayı artıyor. Kur ithalati destekler şekilde gidiyor, cazip hale getiriyor. Bu iyi bir şey değil. Daralan pazardan dolayı **sanayici** güç durumda, dışarda da ithalat öne geçip ihracat azalınca **sanayici** kışa kalacak ve çok zorlanacak."

12'sinde daraldı. Yüksek teknoloji içeren bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı son dört aydır çift haneli küçüldü. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı son sekiz aydır düşüşte. Kauçuk ve plastik sektörü son beş aydır, eczacılık ürünleri son dört aydır, deri ürünleri son 13 aydır küçülüyor. Giyim temmuzdaki bir aylık artış dışında son 14 ayın 13'ünde üretim düşüşü yaşadı. Tekstil de şubat ayındaki kayda değer artış dışında son 14 aydır düşüş hattındaki sek-

İTO Başkanı: Ülkenin bekası üretimin artmasına bağlı

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç'e İstanbul'da düzenlenen kompozit fuarında **sanayi** üretimindeki aşağı yönlü gidişte enflasyonun altında kalan döviz fiyat artışının etkisini sorduk. Başkan Avdagiç, bunun üzerine DÜNYA'ya yaptığı açıklamada, "Sadece tek bir unsura bağlamamak lazım. Şu anda üretimle ilgili bütün dünyada yatay ve hatta geriye giden seyir var. Sadece Türkiye'nin problemi değil. Almanya resesyona girdi. Avrupa'da sıkıntı var. Bizim ana ihracat pazarımız. Kur önemli bir unsur ama bir takım iş ve dış unsurlarla birleşince böyle bir döneme girdik. Hizmetlerde sıkıntı yok. Kredi kartı harcamalarında

da gördük. **Sanayi** ile ilgili konularda beklentiler var. Bu konularda adımlar atılır ve önümüzdeki dönemde Avrupa ve dünyada işler iyileşirse biz de hızlı bir çıkış yaparız" mesajları verdi. İTO Başkanı ayrıca kompozit fuarının açılışında yaptığı konuşmada **sanayi** ve ihracatla ilgili şu gelişmelere dikkat çekti: "Üretim yapan firmaların ülke dışına çıkması yüzünden ihracat yatay seyreliyor. Kur makasından 35 puanlık gol yedik. Enflasyon ile kur arasındaki korelasyonuzluk umarız uyumlu hale gelir. Yaşanan bu kur problemi ihracatı çok zorlarken, ithalati cazip hale getirdi. Elbette OVP'yi destekliyoruz. Ama ülkenin bekası üretimin artmasına bağlı."

törlerden oldu. İmalat **sanayiine** ilişkin öncü verilerden olan İSO İmalat PMI'ı eylül ayında 44,3'e gerileyerek pandemi dönemi olan Mayıs 2020'den bu yana en düşük değere çekildi. **Sanayi** faaliyetlerinde bozulma eğilimi altıncı aya ulaştı. Yeni siparişlerin zayıf seyrine bağlı olarak üretim de üst iştice altıncı kez, aylık bazda yavaşlama kaydetti. Üretimdeki daralma aynı zamanda Mayıs 2020'den bu yana en yüksek oranda gerçekleşti. **MÜSİAD**'ın açıkladığı SAMEKS Endeksine göre de; eylül döneminde Hizmet Sek-

törü SAMEKS Endeksi önceki aya göre 1,1 puan azalış kaydederek 45,7 seviyesine, **Sanayi** Sektörü SAMEKS Endeksi önceki aya göre 1 puan hız kaybederek 44,6 seviyesine düştü. Merkez Bankası'nın hazırladığı reel kesim güven endeksi ve İktisadi Yönelim İstatistikleri de eylül ayında faaliyetlerde yavaşlamaya işaret etmişti. Buna göre güven endeksi son iki aydır 100'ün altında ve son üç aydaki üretim hacminde azalma olduğunu belirtenlerin oranı artış belirtenlere göre 4,1 puan daha fazla.

“Enflasyondaki farklılaşma fiyatlama davranışlarını bozdu”

Denizli Sanayi Odası'nın (DSO) ekim ayı meclis toplantısı; dış ticaret verileri, Denizli ihracatında sektörel dağılım ve değişim, istihdam rakamları, İSO Türkiye PMI İmalat Sana-yi Raporu, enflasyon gündemleriyle gerçekleştirildi.

“İSO PMI endeksi sanayi için endişe verici”

DSO Yönetim Kurulu Başkanı Selim Kasapoğlu toplantıda enflasyon beklentilerindeki farklılaşmanın fiyatlama davranışlarını bozduğunu ve enflasyon fırsatçılığını körüklediğini belirtti. Kasapoğlu, piyasa katılımcılarının, reel sektörün ve hane halkının enflasyon öngörülerindeki önemli farklılıkların fiyatlama davranışlarını bozduğunu ve enflasyon fırsatçılarının daha fazla fiyat artışı yapmasına neden olduğunu vurguladı. Bu durumun, enflasyonla mücadeleyi zorlaştırdığını ifade etti.

İSO Türkiye İmalat PMI endeksinin eylül ayında 54 ayın en düşük seviyesi-

ne gerilemesini değerlendiren Kasapoğlu, Türkiye ekonomisinin lokomotifi olan imalat sanayinin ciddi bir daralma yaşadığını kaydetti. İmalat PMI'nın 6 aydır aralıksız daralmaya işaret ettiğini ve yavaşlamanın Mayıs 2020'den bu yana en belirgin düzeyde gerçekleştiğini söyleyen Kasapoğlu, “Özellikle giyim ve deri ürünleri sektöründe ciddi bir ivme kaybı yaşanırken, gıda ürünleri sektöründe ise yavaşlama daha hafif seyretti. Tüm sektörlerde girdi maliyetlerinin artması ve istihdamda düşüşlerin yaşanması, sanayicileri endişelendiriyor” dedi.

“Arz yönlü sorunları çözebilecek adımlar bekliyoruz”

Gıda ve enerji hariç hesaplanan çekirdek enflasyonun hala yüksek seviyelerde olmasının enflasyonun temelde çözülmediğine işaret ettiğini belirten Kasapoğlu, “Çekirdek enflasyonun düşürülmesi için

daha fazla çaba sarf edilmesi gerekiyor. Enerji fiyatlarındaki düşüş ve gıda fiyatlarındaki yavaşlama, genel enflasyonu düşüren iki önemli faktör. Türkiye, enerji ithalatına bağımlı bir ülke olarak, enerji fiyatlarındaki dalgalanmalara oldukça duyarlı. Dolayısıyla, enerji fiyatlarındaki istikrar, enflasyonun düşüşü için kritik bir unsur. Uzun vadede, Türkiye'nin enflasyon sorununu çözmesi için yapısal reformlara ihtiyaç var. İş dünyası olarak, üretkenliği artıracak ve arz yönlü sorunları çözebilecek adımlar atılmasını bekliyoruz” ifadelerine yer verdi.

TİMREPORT | Birlik Haberleri

AYMOD Uluslararası Ayakkabı Fuarı Kapılarını Açtı

Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği (TASD) tarafından 71'incisi düzenlenen AYMODO Uluslararası Ayakkabı Moda Fuarı, İstanbul Fuar Merkezi'nde kapılarını açtı. Açılış törenine Ticaret Bakan Yardımcısı Özgür Volkan Ağar, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı İrfan Özhamaratlı, İstanbul Deri ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği (İDMİB) Başkanı Güven Karaca, TASD Başkanı Berke İçten ve sektör paydaşları katıldı.

"İHRACAT, TÜRKİYE EKONOMİSİNİN BELKEMİĞİ"

50'ye yakını yabancı 420 katılımcının da yer aldığı fuarın açılışında konuşan Özgür Volkan Ağar, Türkiye ekonomisinin her şeye rağmen yatırıma, üretime, istihdama ve ihracata devam ettiğini aktardı. Ağar, "Türkiye 2024'ün ikinci çeyreğinde G20 ülkeleri içinde hizmet ihracatını en fazla artıran ülke oldu. İlk altı ayda gerçekleştirilen hizmet ihracatı 47,2 milyar dolar. Mal ve hizmet ticaretindeki tüm bu olumlu gelişmelerle yıllıklandırılmış cari işlemler açığımız 2024

Haziran itibarıyla 24,8 milyar dolara kadar geriledi. İnşallah temmuz ayı verileri açıklandığında bu rakamın 20 milyar doların altına 19,5 milyar dolar civarına düşeceğini, ağustos ayı rakamları açıklandığında cari işlemler açığımızın 16 milyar dolara kadar gerilediğini hep birlikte müşahade edeceğiz. Ayakkabı ve saraciye sektöründe faaliyet gösteren firmaların fuarda dört gün boyunca 60 bin metrekare alanda kadın, erkek ayakkabı, çocuk ayakkabı, spor ayakkabı, çanta ve saraciye ürün gruplarında ülkemiz ürünleri tanıtılacak ve kurulacak yeni ticari işbirlikleriyle ülkemiz ihracatına önemli katkılar sağlanacak." değerlendirmesinde bulundu.

"KÜRESELDEKİ PAYIMIZI 2 MİLYAR DOLARLARA ÇIKARABİLMELİYİZ"

Ayakkabı endüstrisinde küresel pazarlarda iddialı olduklarını ve 580 milyon çiftle Avrupa'nın en büyük üretim kapasitesine sahip olduklarını belirten TİM Başkanı Mustafa Gültepe, şöyle devam etti: "Diğer taraftan, tüm sektörlerimizde olduğu gibi deri ve ayakkabıda da sürdürülebilirlik uyumu çok önemli. Bir yıl önce, deri sektöründe yeşil dönüşümün yol haritası

580 milyon çiftle
Avrupa'nın en
büyük üretim
kapasitesine sahip
Türkiye, ayakkabı
endüstrisinde küresel
pazarın iddialı
ülkelerinden biri
konumunda.

niteliğindeki eylem planını, Güven Başkan ile birlikte açıkladık. Eylem planındaki hedefleri ne kadar hızlı gerçekleştirirsek rekabette o kadar avantaj elde edeceğimizi söyleyebilirim. Ayakkabının ve arkadaşının iyisi yolculukta belli olurmuş. Türk ayakkabısı kalitesini dünyaya kanıtladı. Bence ayakkabılarımızın kalitesinde sorun yok. Ama ihracatta ne yazık ki arzu ettiğimiz noktada değiliz. 190 milyar dolarlık küresel ayakkabı ihracatındaki payımız yüzde 1'in altında. Biz bu payı en azından 2 milyar dolara çıkarabilmeliyiz. Rekabetçiliğimizin önündeki engeller kaldırılırsa ayakkabı ihracatında yeni bir sıçrama yakalayabiliriz."

T MREPORT | Dosya

Ekonominin Yol Haritası Orta Vadeli Program'ın Yeni Hedefleri

Bütüncül bir yaklaşımın esas alındığı Orta Vadeli Program 2025-2027, yapısal reformlarla birlikte sektörel dönüşümlerin ve teknoloji odaklı yatırımların desteklenmesiyle ülkenin uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılması noktasında umut verici bir çerçeve sunuyor.

42

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından üç yıllık perspektifle her yıl ortak şekilde hazırlanan Orta Vadeli Program (OVP), Türkiye ekonomisine yönelik stratejik bir değer taşıyor. Küresel, bölgesel ve ulusal ekonomideki gelişmeler ışığında belirlenen OVP'nin, makroekonomik hedefler ile ekonomik ve sosyal alanlarda izlenecek politikalar ortaya konularak kamu ve özel kesim için öngörülebilirliği güçlendirmesi amaçlanıyor.

2025-2027 dönemini kapsayan yeni Orta Vadeli Program 5 Eylül'de Cumhurbaşkanı

Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından kamuoyu ile paylaşıldı. On İkinci Kalkınma Planı'nın (2024-2028) hedefleriyle uyumlu olarak hazırlanan yeni OVP, finansal istikrarı güçlendirmeyi, mali disiplini korumayı, orta vadede enflasyonu tek haneye düşürerek fiyat istikrarını sağlamayı, AR-GE ve yenilikçilik kapasitesini geliştirmeyi, yeşil ve dijital ekonomiye geçiş odağında teknolojik dönüşümü sağlamayı, iş gücü piyasasını daha da etkinleştirmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve ekonomide kayıt dışılığı azaltmayı ön plana alan sürdürülebilir büyümeyi hedefliyor.

Enflasyonun tek haneli seviyelere indirilmesine odaklanan yeni programda, 2024 yılı enflasyon oranı yüzde 41,5'e gerilerken 2025 yılı için öngörülen oran yüzde 17,5 olarak belirlendi. 2026 yılı enflasyon oranı ise yüzde 9,7 şeklinde revize edildi.

2024-2026 HEDEFLERİ NE DURUMDA?

Geçen yıl açıklanan OVP 2024-2026'da yedi ana başlık ve 41 kategoride 81 tedbir yer alıyordu. 2024 yılının ilk yarısında tamamlanması öngörülen 36 yapısal tedbirden 24'ü hayata geçirildi. Küresel ve bölgesel olmak üzere yaşanan pek çok olumsuz gelişmeye ve depremin ekonomik ve sosyal yüküne rağmen OVP 2024-2026 kararlılıkla sürdürülüyor. Bugüne kadar hedeflerle uyumlu gerçekleşen OVP, 2025-2027 yıllarını kapsayacak şekilde güncellendi. Bütüncül bir yaklaşımın esas alındığı yeni OVP, temel makro-ekonomik çerçeveyi güncel gelişmeler ışığında ortaya koyarak yeni üç yıllık dönemde atılacak öncelikli yapısal adımlara ışık tutuyor.

BÜYÜMENİN HIZLANMASI BEKLENİYOR

Türkiye ekonomisi, 2023 yılındaki yüzde 5,1 büyüme oranı ile 14 yıldır kesintisiz büyüme sergiliyor. Bu yılın ilk yarısında

ise ekonomisi yüzde 3,8 oranında büyüme gösterdi. Özellikle ihracatın büyümeye katkısının artması, OVP'nin dış ticaretin dengelenmesine yönelik hedeflerinin önemini ortaya koyuyor. Ayrıca enflasyonla mücadele kapsamında ortaya koyulan vizyonun, orta ve uzun vadede ülkenin büyüme zeminini güçlendirmesi bekleniyor. 2024 yılı için büyüme oranı yüzde 3,5 şeklinde güncellendi. Bu, önceki OVP'ye göre 0,5 civarında bir revizyonu anlamına geliyor. Büyümenin tekrar hız kazanarak 2025 yılında bir toparlanma eğilimine girmesi ve yüzde 4 seviyesine ulaşması tahmin ediliyor. 2026-2027 döneminde ise yüzde 4,5 ve 5 seviyesine çıkması öngörülüyor.

OVP'NİN TEMEL AMACI ENFLASYONU DÜŞÜRMEK

Yeni OVP'nin odağında enflasyon var. Küresel tedarik zincirinde yaşanan sorunlar, enerji fiyatlarındaki dalgalı seyir nedeniyle 2023 yılında enflasyon oranı yüzde 64,8 seviyesin-

2025-2027 DÖNEMİ OVP TAHMİNLERİ

	2024 (GT)	2025	2026	2027
Büyüme (%)	3,5	4	4,5	5
Kişi Başı Gelir (\$)	15.551	17.028	18.990	20.420
Enflasyon (%)	41,5	17,5	9,7	7
Cari Açık / GSYH (%)	-1,7	-2	-1,6	-1,3
İşsizlik (%)	9,3	9,6	9,2	8,8
Bütçe Açığı / GSYH (%)	-4,9	-3,1	-2,8	-2,5

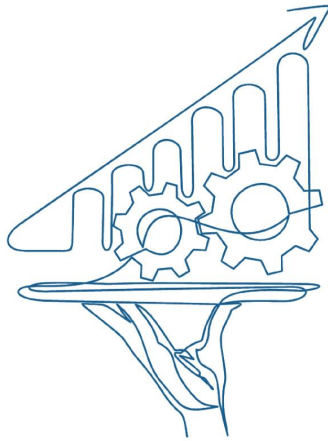
*GT: Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: Orta Vadeli Program (2025-2027)

T MREPORT | Dosya

Önümüzdeki Dönemde Makroekonomik Politika Çerçevesini Destekleyecek Temel Politika Alanları

- Makroekonomik ve finansal istikrarın kalıcı hâle getirilmesi.
- Kamu mali reformlarının hayata geçirilmesi.
- AR-GE ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi.
- Yeşil ve dijital ekonomiye geçişe yönelik teknolojik dönüşümün sağlanması.
- Beşeri sermayenin güçlendirilmesi.
- İş gücü piyasasının etkinleştirilmesi.
- İş ve yatırım ortamının iyileştirilmeye devam edilmesi.
- Ekonomide kayıt dışılığın azaltılması.

44

de gerçekleşmişti. 2024 yılının ilk yarısının tamamlanmasıyla birlikte ise dezenflasyon süreci başladı ve yıllık enflasyonda en yüksek seviye geride bırakılarak düşüş dönemine girildi.

Güncellenen yeni programda, 2024 yılı enflasyon oranı yüzde 41,5'e geriledi. 2025 yılı için öngörülen oran ise yüzde 17,5 oldu. Program dönemindeki en önemli amaçlardan biri olan enflasyonun tek haneli seviyelere indirilmesi konusu ise hâlâ önemini koruyor. 2026 yılı için enflasyon oranı tek haneli rakamlara gerileyerek ve yüzde 9,7 şeklinde revize edildi. Tabii tüm bu hedef ve öngörülerini gerçekleştirebilmek için bütüncül bir strateji ile hareket edilmesi gerektiğinin programda altı çiziliyor. Yeni hedefler doğrultusunda enflasyonla mücadelede destek olacak şekilde finansal istikrarın güçlendirilmesi etkin bir mücadele ortamı oluşturulacağı belirtiliyor. Ayrıca programda, enflasyonun istenilen patikada gerileyene kadar bütün araçların enflasyonla mücadelede katkı sağlayacak şekilde kullanılacağına altı çiziliyor.

Küresel piyasalarda ise güncel durum ve tahminler şu şekilde: IMF'nin 2024 yılı tahminine göre enflasyonun gelişmiş ekonomilerde yüzde 2,7, yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde ise yüzde 8,2 olması öngörülüyor. Küresel enflasyonun ise 2024 ve 2025 yıllarında sırasıyla ortalama yüzde 5,9 ve 4,4 oranında gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

CARI İŞLEMLER DENGESİ İYİLEŞTİRİLECEK

Program döneminde cari işlemler açığının sürdürülebilir seviyelerde tutulması hedefleniyor. Böylece dış denge kaynaklı oluşabilecek riskler azalacak ve dezenflasyon sürecine katkı sağlanabilecek. 2023 yılında cari işlemler açığı yüzde 4 oranında gerçekleşmiş ve bir önceki OVP tahmini ile uyumlu bir tablo ortaya çıkmıştı. 2024 yılı sonu itibarıyla cari işlemler açığının yüzde 1,7 seviyesinde gerçekleşmesi bekleniyor. Cari açığın kapatılması konusunda 2025 yılı için hedef yüzde 2,6'dan yüzde 2'ye düşürüldü. 2026 yılı için yüzde 1,6 düşü-

rülen cari açık 2027 yılı için de yüzde 1,3 olarak belirlendi. Cari açıktaki dengenin sağlanması için ihracattaki artışı teşvik eden, ithalatın sürdürülebilir seviyelerde kalmasını sağlayan, hizmetler sektöründe ise ülkemizin potansiyelini daha etkin kullanan bir dış ticaret politikası uygulanacak.

OVP'NİN ÖNCELİKLİ GÖRDÜĞÜ REFORMLAR

Bu dönemde sunulan politika, büyümenin üretken alanlara yönelik yatırımlarla desteklenmesi üzerine yoğunlaşıyor. Makroekonomik istikrar ve yapısal reformların etkisiyle tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde gerçekleşecek verimlilik artışlarının enflasyon oluşturmaktan büyümenin kalitesinin artışına katkı

sağlaması öngörülüyor. Yenilik ekosisteminin öncelikleri arasındaki bir diğer konu ise sanayide hedeflenen teknolojik yenilenme ve sektörel dönüşümün yanı sıra AR-GE altyapısına verilen desteğin ekonomi geneline yayılması konusu. Bu alanlara yönelik düzenleme ve desteklerin yeşil ve dijital dönüşüm odağında hızlandırılması, hem büyümeye hem de özel kesim yatırımlarının artmasına katkısı sağlayacak. Yatırımcı güvenini artıracak, iş yapma kolaylığını güçlendirecek düzenlemeler ile kamu mali reformları başta olmak üzere program döneminde hayata geçirilecek yapısal dönüşüm adımlarının üretim faktörlerinde topyekün bir iyileşme sağlaması öngörülüyor.

Yatırımcı güvenini artıracak, iş yapma kolaylığını güçlendirecek düzenlemeler ile kamu mali reformları başta olmak üzere program döneminde hayata geçirilecek yapısal dönüşüm adımlarının üretim faktörlerinde topyekün bir iyileşme sağlaması öngörülüyor.

“YENİ OVP İHRACATIMIZ İÇİN SON DERECE ÖNEMLİ”

Mustafa Gültepe
TİM Başkanı

2025-2027 dönemi yol haritamız olan Orta Vadeli Program (OVP), ülkemizin kalkınması adına büyük önem taşıyor. OVP hazırlık sürecinde TİM olarak yorum ve görüşlerimizi toplantılarda arz etmiştik. Gerçekleştirdiğimiz projeksiyonlarda ihracat beklentimizin 264 milyar dolar seviyesinde olduğunu pek çok kez ifade etmiştim. Nitekim yeni hedefimiz de bu şekilde revize edildi. 2025 ihracat hedefi 279,6 milyar dolar, 2026 hedefi 296,1 milyar dolar, 2027 hedefi ise 319,6 milyar dolar şeklinde belirlendi.

İhracatçılarımızın yaşadığı sorunları her platformda dile getiriyoruz. Bir önceki OVP'ye göre üç yıllık periyodun toplamında 13 milyar dolarlık bir hedef düşüştü var. Bu arzu ettiğimiz bir tablo değil. İhracat ailemizin yaşadığı sorunların net bir göstergesi olan bu rakamları iyi okumamız

gerektiğine inanıyorum. Diğer yandan dış ticaret açığı noktasında programda önemli bir iyileşme öngörülüyor. Özellikle ithalatta beklenen düşüş bir önceki OVP'ye göre 71 milyar doları aşiyor. Toplam dış ticaret hacmi de bu eksende negatif yönde revize edilmiş durumda. Büyüme hedefimiz kısmen gerilerken, enflasyon beklentisi ise yükseldi. İşsizlik oranlarında da bir iyileşme mevcut.

Makroekonomik göstergeler ve politika araçlarında ürün ve pazar çeşitlendirmesi, etkin ticaret diplomasisi, ticaretin kolaylaştırılması, ihracatın finansmanı, ithalat bağımlılığının azaltılması, hizmet ihracatının geliştirilmesi, ihracatta yeşil ve dijital dönüşüme vurgu yapılmış olması son derece önemli. Yeni OVP yine ihracat ekşininde şekilleniyor. Bu alanlarda atılacak yeni adımları heyecanla bekliyoruz.

T MREPORT | Dosya

“YENİ OVP’DEKİ ENFLASYONLA MÜCADELE ÖNCELİĞİ ÇOK DEĞERLİ”

Erdal Bahçıvan
İstanbul Sanayi Odası (ISO)
Yönetim Kurulu Başkanı

Yeni OVP dönemi boyunca ekonomik büyüme, istihdam, finansal istikrar ve fiyat istikrarı hedeflerine ulaşmak için kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımın benimsenmiş olduğunu görüyoruz. Özellikle enflasyonla mücadele için iş ve ekonomi dünyamızın en büyük hedefi olarak gördüğümüz için yeni OVP’de bu konunun temel felsefe olarak ele alınmasını önemli ve değerli buluyoruz. Sanayinin üretiminde uzun vadeli katma değer ve nitelik artışı için konulan hedefler önemli. Fakat dezenflasyonist süreçten kaçınılmaz olarak etkilenecek olan reel sektörümüzün, başta finansmana erişim olmak üzere bu sürece adapte

olmasına dönük, güçlü, proaktif tedbir ve önlemlere de ihtiyaç olduğunun altını çizmek gerek. Her zaman belirttiğimiz istihdam odaklı hedeflerin ve politikaların yeni OVP’de bulunmasını da çok olumlu buluyoruz. Ama unutmamalıyız ki nitelikli istihdam yaratabilmenin yolu uzun vadeli eğitim politikalarından geçmektedir. Bu nedenle Türkiye’nin uzun vadeli istihdam ihtiyaçlarını gözeterek eğitim politikalarının da artık OVP’lerde yön belirleyici bir şekilde bulunması gerekiyor. Geçen yıl açıklanan OVP, hedeflerini önemli ölçüde tutturması açısından toplumsal bir referans oldu. Umuyoruz ki bu OVP de kararlılıkla uygulanacak.

“OVP, KUR POLİTİKALARIYLA ÖRTÜŞEN GERÇEKÇİ BİR TABLO ORTAYA KOYUYOR”

Dr. Hakan Çınar
Dış Ticarete Yönerenler
(DİŞYÖNDER) Derneği Başkanı

2025-2027 OVP’sinde hedefler yenilenirken kur hedeflerinin de belirlenmesi dikkat çeken noktalardan biri oldu. Ortalama dolar kurunun 2024’te 33,2 TL olması öngörülürken 2025 ortalaması 42, 2026 ortalaması 44,4, 2027 ortalaması ise 46,9 olarak açıklandı. Bu rakamlar önceki OVP’de 2024 için 36,8, 2025 için 43,9, 2026 yılı için de 47,8 olarak açıklanmıştı. Diğer bir deyişle kur öngörülerini de revize edilmiş oldu.

2024 yılı büyüme beklentisinin yüzde 4’ten 3,5’a çekilmesi, enflasyon beklentisinin ise yüzde 33’ten yüzde 41,5’e çıkarılması kur politikaları ile örtüşür daha gerçekçi bir tabloyu ortaya koyuyor. Yine kur politikalarını yakından ilgilendiren cari açık hedefinin ise yüzde 3,1’den yüzde 1,7’e düşürülmesini

özellikle ithalata ilişkin koruma politikalarının artarak devam edeceğini işaret ediyor. Enflasyonun tek haneye düşürülmesi, yatırım, istihdam, üretim ve ihracatın artırılması hedeflerine ulaşmaya çalışılırken TL’nin değerini sürdürmesi ve dövizde önemli bir artış beklenmemesinin ihracatçıları açısından hedeflenen maliyet seviyelerine ulaşmanın zor olacağını düşünüyorum. Zira ithalata ilişkin koruma önlemlerinden ziyade üretimi destekleyen teşvik ve tedbirlerin üzerinde durulması gerektiği kanaatindeyim. Enflasyonun düşebilmesi için büyüme hedefinin aşağı çekilmesini bir iktisadi sonuç olarak değerlendirirken, özellikle ihracata yönelik üretimde en az 2025 sonuna kadar zor dönemin devam edeceğini düşünüyorum.

Bolat: İhracat talebindeki güçlenme devam ediyor

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, sosyal medya hesabından “İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi” verilerine ilişkin değerlendirmede bulundu.

Endeksin eylülde 50,5 olarak gerçekleştiğini ve eşik değerini 50'nin üzerinde seyretmeyi sürdürdüğünü vurgulayan Bolat, “İhracat pazarlarında talep koşullarındaki güçlenme üst üste 9'uncu ayda devam etti.” bilgisini verdi.

Bolat, son günlerde artarak devam eden jeopolitik gerginlikler ve Avro Bölgesi'nin talebindeki yavaşlamaya karşın Türkiye'nin ihracatının güçlü duruşunu koruduğuna dikkati çekti.

İhracatın, bu yılın 3'üncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 6,5, geçen yılın aynı çeyreğine göre de yüzde 4,4 artarak 66 milyar

551 milyon dolar olduğunu aktaran Bolat, bu yılın ocak-eylül döneminde de dış satımın geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 3,2 artışla 192,8 milyar dolara yükseldiğini bildirdi.

Bolat, eylül itibarıyla son 12 aylık ihracatın

yüzde 3,4 artarak 261,6 milyar dolara ulaştığını belirterek, şunları kaydetti:

“İhracata yönelik uyguladığımız etkin destekler ve güçlü ticaret diplomasisi faaliyetlerimizle ihracatçılarımızın her daim yanındayız. İnovasyon temellerinde sağlayacağımız dönüşümlerle ihracat ve üretim kapasitemiz güçlenecek ve ekonomimiz her türlü şoka karşı daha dayanıklı hale gelecektir. Bu kapsamda ‘Türkiye Yüzyılı’nı aynı zamanda ‘İhracat Yüzyılı’ yapmak üzere var gücümüzle çalışıyoruz. Hükümet olarak ‘yatırım-inovasyon-üretim-istihdam-ihracat-adil bölüşüm’ önceliklerimizle kararlılıkla hayata koyduğumuz politikalar neticesinde sürdürülebilir refah artışını sağlayacağız.” (AA)

Metal ihracat endeksi sınırlı düştü, ihracat birim fiyatı arttı

Ağustos ayı itibariyle çalışma gün sayısındaki dalgalanmaların yarattığı etkilerin ortadan kalkması ile iç dinamiklerine dönerek normalleşen TR-METALENDEKS, sınırlı bir düşüşle, Ağustos ayındaki 136,3 puan seviyesinden 128,8 puana geriledi.

EKONOMİ SERVİSİ

Türkiye metal **sanayi** ihracatında önemli bir göstergesi olan ve İstanbul Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği (İDDMİB) tarafından hazırlanan "TR-METALENDEKS" Türkiye Metal **Sanayi** İhracat Endeksi'nin Eylül ayı sonuçları açıklandı. Ağustos ayı itibariyle çalışma gün sayısındaki dalgalanmaların yarattığı etkilerin ortadan kalkması ile iç dinamiklerine dönerek normalleşen TR-METALENDEKS, Eylül ayında ise pazarlardaki durgunluktan, jeopolitik gelişmelerden ve yurtdışındaki ekonomi politikalarından etkilendi.

Sıkı para politikaları, küresel ayrışma, ekonomilerdeki yapısal sorunlar ile jeopolitik ve siyasi riskler 2024 yılında küresel ekonomide belirgin bir yavaşlamaya yol açtı. Yılın ikinci yarısında toparlanmanın başlaması ümidi yerine özellikle **sanayide** artan bir durgunluk yaşanırken, küresel **sanayi** PMI verisi de üst üste üçüncü ayda da 48,8 puan ile daralmaya işaret etti. Faiz indirimlerinin **sanayilerdeki** toparlanmaya katkısının zaman alacağı ortada iken, özellikle Euro bölgesi **sanayi** için jeopolitik riskler ve yapısal sorunlarla sınırlayıcı olmaya devam ediyor.

Çin ekonomisinde de salgın sonrası süreçte yıllık ortalama yüzde 5,0 büyümeye hedefi belirlenmesine karşın ekonomideki yapısal sorunlar nedeniyle büyümeye ivme kaybetmeye devam ediyor. Hane halkı tüketimleri düşerken, gayrimenkul ve inşaat sektörü sorunu çözülmedi ve fiyatlar uzun süredir geriliyor. Benzer şekilde hisse senedi piyasaları da düşüş eğiliminden çıkamadı. Çin hükümeti, bu sarmaldan çıkabilmek için Eylül ayının son haftasında, bankacılık sektörü, sermaye piyasaları, inşaat sektörü ve tüketim alanını destekleyecek kapsamlı önlemleri yürürlüğe

koyma kararı aldı. Ancak talep tarafına sağlanan bu desteğin etkileri önümüzdeki aylarda ortaya çıkacak. Öte yandan metal fiyatları Eylül ayında genel olarak durağan kalırken, son hafta içinde Çin'in ekonomiye destek açıklamaları ve faiz indirimlerinin süreceği beklentisi ile artış gösterdi.

'Avrupa'daki durum Türkiye için endişe yaratıyor'

Eylül ayında yaşanan ekonomik, siyasi ve jeopolitik gelişmelerin oluşturduğu koşullar içinde küresel metal **sanayinde** faaliyetler zayıf kalmaya devam ediyor. Küresel metal **sanayi** üretim PMI verisi 47,0 puandan 47,8 puana çıktı. Üretimde daralma sürerken,

alınan siparişler PMI verisi ise 46,5 puandan 43,6'ya indi.

Avrupa metal **sanayi** PMI verileri de Eylül ayında sert bir şekilde geriledi ve 49,2'den 43,6'ya düştü. Benzer şekilde alınan siparişler PMI verisi ise 44,0 puandan 35,5 puana geriledi. Avrupa'daki metal **sanayi** verileri büyük bir daralmaya işaret etmeye başlarken, bu daralma Türk metal **sanayi** ihracatı için de ciddi anlamda endişe yaratıyor.

'TR-Metalendeks'i Eylül'de geriledi, ihracat birim fiyatları yükseldi'

Metal **sanayi** ihracat miktar endeksi Eylül ayında sınırlı ölçüde geriledi. Çalışma gün sayısının değişimlerinin yarattığı dalgalanmadan sonra ağustos

'Türkiye'deki dezenflasyon süreci reel sektörü zorluyor'

EYLÜL ayında ekonomi programında para ve maliye politikası alanındaki sıkılaştırma devam ederken, enflasyondaki düşüşün devamı için bu sıkılaştırma önümüzdeki aylarda da sürecektir. Ancak yurtdışında talebin sınırlanmasını hedefleyen bu politikalar, üçüncü çeyrekte de reel sektörü zorlamaya devam etti. Aynı anda yurtdışı pazarlardaki toparlanmanın da ötelenmesi ile **sanayi** üretiminde de ivme kaybı görülüyor. Nitekim **ISO Sanayi** PMI verisi Eylül ayında 44,3 puan ile salgın dönemi sonrası en düşük değerine geriledi. Türk lirasının Eylül ayında yeniden değerlendirilmeye başlaması ve finansman maliyetlerinin yüksekliği ihracatı zorlamaya devam ediyor.

ayında normalleşen endeksler pazarlardaki durgunluğun etkisi altında kaldı ve miktar endeksi ağustos ayında 136,3 puan iken Eylül ayında 128,8 puana indi. Eylül ayında jeopolitik gelişmelerin de etkisi ile küresel yavaşlama daha çok hissedildi ve ihracat pazarlarında durgunluk devam etti.

Metal **sanayi** ihracat değeri endeksi de miktardaki sınırlı düşüşe bağlı olarak gerilemeye gitti. Eylül ayında değer endeksi 160,2 puandan 155,1 puana inerken, ihracat birim fiyatlarında ise belirgin bir artış yaşandı. İhracat birim değeri endeksi ağustos ayında 117,5 puan iken Eylül'de 120,4 puana çıktı.

Eylül ayının son haftasında dünya metal fiyatları artması-

na karşın ihracat pazarlarında fiyatların düşürülmesi baskısı ise sürdü. Metal fiyatlarındaki artışın ihracat birim fiyatlarına katkısının sınırlı kaldığı bir ortamda ihracat birim fiyatlarındaki artış, önemli bir başarı olarak öne çıktı. İhracat ortalama birim fiyatları ağustos ayında 4,39 dolar/kg iken Eylül ayında 4,50 dolar/kg olarak gerçekleşti.

'Metal fiyatları zayıf kalmaya devam edecek'

Üçüncü çeyrekte miktar ve birim fiyatlarla dalgalanmalar yaşandı ve ihracat pazarları durağan kalmaya devam etti. Aynı anda jeopolitik gelişmeler ve geciken faiz indirimleri de talebin sınırlanmasına neden oldu. Yılın son çeyreğinde talebin yine zayıf kalacağı tahmin ediliyor. Büyük merkez bankalarının faiz indirimlerinin etkileri gecikmeli olacak, siyasi ve jeopolitik gelişmeler ekonomik toparlanmayı baskılamaya devam edecek. ABD seçimleri sonrası olası ticaret savaşları da endişe yaratıyor. Metal fiyatlarının bir süre daha zayıf kalacağı ön görülürken, ihracat endekslerinin de toparlanma için bir süre daha beklenmesi gerekiyor.

Beklenti Endeksi: Sıkılaştırma politikaları stokları azaltıyor

HER ay yapılan beklenti anketi ile oluşturulan beklenti endeksi Eylül ayı sonuçlarında ihracat pazarlarında toparlanma işareti henüz görülmezken, yurtdışında uygulanan sıkılaştırma politikalarının stoklarda azaltıcı etkileri görülmeye başlandı. Eylül ayı beklenti endeksinin genel sonuçlarına göre, alınan ihracat siparişleri Eylül ayında sınırlı bir düşüş gösterdi, pazarlarda durağanlık devam etti. Siyasi ve jeopolitik

gelişmeler pazarları baskılamayı sürdürürken, Eylül ayında alıcıların fiyat baskısı ve fiyat indirimi talepleri devam etti. Eylül ayında alınan siparişlerde ihracat birim fiyatları çok sınırlı ölçüde düştü. Sipariş alınan müşteri sayısında sınırlı düşüş Eylül ayında da sürdü. İhracat siparişlerinde kar marjlarında düşüş Eylül ayında durağanlaşırken, alınan ihracat siparişlerinde tahsilat süreleri Eylül ayında durağan kaldı.

